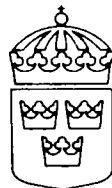

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU2

Vissa läroplansfrågor

1988/89

UbU2

Motionerna

1987/88:Ub202 av Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en "timme till förfogande" i grundskolan enligt vad i motionen anförts bör utredas.

1987/88:Ub209 av Barbro Sandberg och Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att undersöka skolans bildundervisning genom arbetsmiljömässiga och pedagogiska analyser.

1987/88:Ub210 av Anita Bråkenhielm och Sonja Rembo (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av grundskolans läroplan i syfte att säkerställa att skolans undervisning i realiteten kommer att motsvara de krav på kristendomsundervisningens innehåll som anges i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grundutbildning och fortbildning av lärare skall ges ett sådant innehåll att lärare med undervisningsskyldighet i religionskunskap får möjlighet att skaffa sig erforderliga kunskaper i ämnet.

1987/88:Ub225 av Kersti Johansson och Rune Backlund (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förstärkning av ämnet religionskunskap och i synnerhet kristendomen.

1987/88:Ub230 av Alf Svensson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den svenska skolan som helhet skall bygga på etiska grundvärderingar som är förankrade i kristendomen och i humanistisk tradition,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om religionskunskapsämnets utrymme inom orienteringsämnenas ram,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade inslag av praktiska och estetiska ämnen i skolundervisningen.

1987/88:Ub235 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att man i religionsundervisningen uppmärksammar eleverna på frågor om nyandliga rörelser.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:L708.

1987/88:Ub243 av Barbro Sandberg och Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ämnet barnkunskap i grundskolan.

1987/88:Ub246 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läxor i grundskolan.

1987/88:Ub252 av Erling Bager och Börje Stensson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkretisering av målen för trafikantutbildningen i skolan,

2. att riksdagen hos regeringen begär att SÖ får i uppdrag att verka för att varje elev, oberoende av rektorsområde, får ta del av en kontinuerlig trafik-säkerhetsundervisning som syftar till att öka elevens förmåga att klara sig i trafiken.

1987/88:Ub261 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisning i hushållsberedskap på högstadiet.

1987/88:Ub270 av Birgitta Hambræus (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de humanistiska och estetiska ämnenas företrädare i skolan framför datorerna.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Fi411.

1987/88:Ub283 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering av matlagning i grundskole- och gymnasieundervisningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om "Konsumentskola".

1987/88:Ub285 av Barbro Sandberg och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bestämt timantal för ämnet maskinskrivning i grundskolan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om servicematerial i maskinskrivning.

1987/88:Ub291 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grundskolans läroplan bör medge undervisning i våra grannspråk.

1987/88:Ub296 av Ingbritt Irhammar och Karl Erik Olsson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen

anförts om en utökad information angående konsumentekonomisk utbildning vid lanthushållsskolor.

1987/88:Ub301 av Filip Fridolfsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär översyn av skolans läroböcker i syfte att förbättra kristendomsundervisningen genom objektiva läroböcker.

1987/88:Ub338 av Ingvar Eriksson och Arne Svensson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stärkande av det kristna budskapets ställning inom ämnet religionskunskap,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpta förkunskapskrav för lärare i läroämnet religionskunskap,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan utbildning och fortbildning för lärare i religionskunskap att de goda förutsättningarna i Lgr 80 kan uppnås.

1987/88:Ub342 av Carl-Johan Wilson och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att genom förstärkta insatser för lärarnas utbildning och fortbildning samt översyn av läromedlen aktualisera och förbättra religionskunskapsämnets ställning i grundskolan.

1987/88:Ub343 av Ove Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildning i kooperativ verksamhet.

1987/88:Ub381 av Göte Jonsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en förbättrad kristendomsundervisning i skolan och att frågan skall bli föremål för snar och ingående utvärdering varefter förslag skall föreläggas riksdagen utifrån målsättningen en förbättrad och starkare ställning för kristen etik och bibelkunskap i skolans undervisning, i enlighet med vad i motionen anges.

1987/88:Ub382 av Erkki Tammenöksa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att finlands-svenska barn i Sverige bör ges möjlighet att behålla och utveckla sina eventuella kunskaper i finska språket.

1987/88:Ub385 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att religionskunskapsämnet i grundskolan fullt ut bör få en ställning som motsvaras av föreskrifterna i Lgr 80,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att religionsundervisning bör breddas och fördjupas på lärarhögskolorna,

3. att riksdagen begär att regeringen låter SÖ utforma ett kommenterande material som hjälp vid undervisningen.

1987/88:Ub390 av Ingela Mårtensson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bildämnets ställning i skolan,

2. att riksdagen hos regeringen begär en undersökning av bildämnets

tillämpning och utveckling i grundskolan och på gymnasiet de senaste tio åren.

3. att riksdagen hos regeringen begär att en expertgrupp med forskningsanknytning tillsätts för att driva bildpedagogiskt utvecklingsarbete i enlighet med motionen.

1987/88:Ub396 av Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utfärda nya anvisningar för lågstadiet om återgång till den skrivstil som gällde fram till 1975, samt att eleverna därvid får lära sig läsa textbokstäver i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Ub402 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär lagförslag angående skyldighet för kommuner med viss lägsta andel finskspråkiga invånare (eller visst lägsta antal finskspråkiga barn) att inrätta sverigefinsk utbildningslinje inom grundskolan eller sverigefinsk skola,

2. att riksdagen begär att regeringen utarbetar förslag till hur finska språkets ställning kan stärkas i gymnasieskola och högskola.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr331.

1987/88:Ub801 av Olof Johansson m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en övergripande utbildningspolitisk utredning — U90.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för undervisningen i svenska.

Utskottet

I det följande behandlas ett antal motioner, som väckts under den allmänna motionstiden vid riksmötet 1987/88. Utskottet tar upp dem under rubrikerna Estetiska och praktiska ämnen, Religionskunskap, Vissa andra ämnen och Övriga frågor.

Estetiska och praktiska ämnen

I två motioner, nämligen 1987/88:Ub390 (fp) och 1987/88:Ub209 (fp), behandlas *bildspråket i skolan*. I den förstnämnda motionen föreslås att ämnet bild skall ges en starkare ställning i skolan (yrkande 1). Bildämnet skall inte enbart ses från estetisk synpunkt utan framför allt som ett generellt medel för att förmedla information i dagens informationssamhälle. I detta syfte bör en expertgrupp med forskningsanknytning tillsättas för att bedriva bildpedagogiskt utvecklingsarbete (yrkande 3). Regeringen bör vidare ta initiativ till en vetenskaplig undersökning om hur kunskaper i bildämnet har förmedlats i skolan under de senaste tio åren (yrkande 2). I den sist-

nämnda motionen begärs att skolöverstyrelsen (SÖ) skall få i uppdrag att undersöka skolans bildundervisning genom arbetsmiljömässiga och pedagogiska analyser.

Utskottet vill med anledning av motionerna erinra om utskottets behandling av liknande yrkanden vid riksmötet 1985/86 och riksmötet 1987/88 (UbU 1985/86:12, resp. UbU 1987/88:3). Inget yrkande ledde till någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har erfarit att det för närvarande pågår ett omfattande utvecklingsarbete på bildspråkets område i skolan. Främst bör nämnas satsningen på kultur i skolan (jfr prop. 1984/85:100 bil 10, UbU 1984/85:16, rskr. 1984/85:234), där andelen projekt med anknytning till bildspråket är stor (cirka 25 procent), och den riksomfattande aktionen Bildspråket i skolan, som SÖ och statens kulturråd inledde läsåret 1985/86. Syftet med denna aktion, som avslutas i och med utgången av innevarande läsår, är att tillämpa och utveckla bildspråket i hela dess mångfald såväl genom själva bildämnet som i samverkan med andra ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Aktionen skall vidare sprida forskningsrön och internationella erfarenheter beträffande barn och bild och visa hur skolan kan samarbeta med olika kulturinstitutioner och enskilda konstnärer samt uppmärksamma bildens förhållande till andra medier. Enligt vad utskottet fått veta kommer SÖ på grundval av gjorda erfarenheter att utarbeta ett handlingsprogram för att stärka bildundervisningen i skolan. Inom ramen för aktionen Bildspråket i skolan görs inom SÖ under innevarande läsår även en analys av bildundervisningen och dess utveckling i de senaste läroplanerna.

Utskottet vill även erinra om att ämnet bild har varit föremål för granskning av vissa länskolnämnder under läsåret 1987/88 inom ramen för SÖ:s nationella utvärdering. Nämnderna har rapporterat sina iakttagelser till SÖ under hösten 1988. SÖ kommer att avge en rapport till regeringen under december månad 1988.

Utskottet finner således att ett omfattande utvecklings- och utredningsarbete för närvarande äger rum på bildspråkets område inom hela skolväsendet och särskilt i grundskolan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub209 och 1987/88:Ub390.

I motion 1987/88:Ub230 (c) yrkande 7 föreslås att *praktisk och estetisk verksamhet* bör få större utrymme på timplanen och inom olika ämnen i skolundervisningen.

Utskottet vill först hänvisa till vad utskottet nyss anfört beträffande pågående utvecklingsarbete inom bildspråkets område. Vidare erinras om att utskottet vid sin behandling av ett liknande yrkande vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:3, s. 6) pekade på den försöksverksamhet som äger rum med s.k. dubbelt tillval på grundskolans högstadium och som kommer att utvärderas av SÖ med anledning av ett regeringsuppdrag i syfte att utarbeta modeller för lokala tillvalskurser. Frågor om ökad valfrihet på utbildningsområdet och möjligheten till innehållsmässiga profileringar inom grundskolan kommer utskottet senare att behandla i anslutning till regeringens proposition (1988/89:4) om skolans utveckling och styrning.

Religionskunskap

I tre motioner tas *ämnet religionskunskap* upp. I motionerna 1987/88:Ub230 (c) yrkande 6 och 1987/88:Ub385 (fp) yrkande 1 anförts att ämnet fått allt mindre del av orienteringsämnena i grundskolan och att erfarenheterna talar för att det inte får den undervisningstid som läroplan för grundskolan (Lgr 80) föreskriver. I motion 1987/88:Ub235 (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att lärarna i religionsundervisningen uppmärksammar eleverna på frågor om nyandliga rörelser.

Utskottet har senast vid föregående riksmöte erinrat om bestämmelserna i läroplan för grundskolan (Lgr 80) i vad gäller antalet lektioner i religionskunskap (UbU 1987/88:4 s. 2). Utskottet hänvisade i sammanhanget till den förestående granskningen av undervisningen i ämnet inom ramen för SÖ:s nationella utvärdering. Enligt vad utskottet nu erfarit har sju länskolnämnder haft i uppdrag att granska undervisningen i orienteringsämnena i grundskolan inom det nationella utvärderingsprogrammet. Nämnderna har under hösten 1988 lämnat sina rapporter till SÖ. Under december månad 1988 skall SÖ, som tidigare nämnts, avge sin rapport om den totala granskningsverksamheten till regeringen.

Utskottet har inhämtat att det för närvarande inte finns något statistiskt underlag som ger belägg för påståendet att ämnet religionskunskap inte får den andel av undervisningstiden i orienteringsämnena som läroplanen föreskriver. Erfarenheter från nämndernas skol- och lektionsbesök visar dock att vissa ämnen blir mer än väl tillgodosedda i ämnesgrupperna, medan andra ämnen i olika hänseenden synes komma i andra hand. Mot denna bakgrund fortsätter samma länskolnämnder som tidigare att under ännu ett år (läsåret 1988/89) granska undervisningen i orienteringsämnena i grundskolan.

Utskottet förutsätter att skolorna följer gällande bestämmelser i läroplan för grundskolan (Lgr 80) om dels undervisningstid för ämnet religionskunskap, dels vilka huvudmoment som skall behandlas på de tre stadierna och att särskilt länskolnämnderna medverkar till detta i sin aktiva tillsyn.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub230 yrkande 6, 1987/88:Ub235 och 1987/88:Ub385 yrkande 1.

I ett antal motioner, nämligen 1987/88:Ub210 (m) yrkande 1, 1987/88:Ub225 (c), 1987/88:Ub230 (c) yrkande 1, 1987/88:Ub338 (m) yrkande 1 och 1987/88:Ub381 (m), behandlas *den kristna etiken i skolans undervisning*. I samtliga motioner anförts att det kristna inslaget i ämnet religionskunskap bör förstärkas. I motion 1987/88:Ub230 föreslås att skolan som helhet skall värdeförankras i den kristna etiken. Vikten av att dagens ungdom kan förstå den kristna etiken och att frågor kring människosynen blir allt viktigare — bl.a. inom vårdområdet — understryks vidare i motion 1987/88:Ub225. I

motion 1987/88:Ub210 föreslås att en översyn av grundskolans läroplan skall göras i syfte att säkerställa skolans undervisning om kristendom.

Med anledning av motionerna vill utskottet anföra följande.

Den kristna etiken i skolans undervisning har behandlats av utskottet vid flera tillfällen och senast vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:4 s. 3f). Utskottet har därvid hänvisat till vad som anförs i läroplan för grundskolan (Lgr 80) i vad gäller etiska frågor och religionskunskapens betydelse för skolans fostrande uppgift.

Utskottet vill på nytt understryka vikten av att de etiska frågorna bör ges en ingående behandling i skolans religionsundervisning, eftersom hemmens roll som normbildare successivt har minskat och antalet normbildare utanför hemmen och skolan har ökat. Det är därvid viktigt att eleverna får insikter i religionens betydelse för normbildning och kultur, och att de förstår på vilka grunder den västerländska människosynen har utvecklats. Respekten för människors egenvärde och aktning för andra måste vara den etiska grund som skolans undervisning utgår från. Frågor kring människosynen — såväl den kristna som andra religioners — blir allt viktigare för alla i vårt pluralistiska samhälle. Skolans undervisning i religionskunskap är av stor betydelse för att vi skall kunna förstå att handla efter våra grundläggande etiska, humanistiska och demokratiska värderingar. I en nyligen utkommen rapport (Skapande, Vetande 1988:11 A. Törnvall: Religionskunskap i skolan; Universitetet i Linköping) om lärares och elevers attityder till ämnet religionskunskap i grundskolan framhålls att det nu finns en ökad medvetenhet i skolorna om ämnets betydelse för den personliga utvecklingen.

Utskottet har tidigare hänvisat till det utvärderingsarbete rörande bl.a. ämnet religionskunskap som SÖ och länskolnämnderna bedriver och som skall redovisas för regeringen. Om det därvid framkommer att kristendomen och det kristna budskapet samt studiet av Bibeln inte får det utrymme och den vikt i undervisningen som anges i kursplanen för ämnet religionskunskap, är det utskottets bestämda uppfattning att skolmyndigheterna bör vidta erforderliga åtgärder. Utskottet förutsätter att så sker utan att riksdagen gör något uttalande i frågan.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub210 yrkande 1, 1987/88:Ub225, 1987/88:Ub230 yrkande 1, 1987/88:Ub338 yrkande 1 och 1987/88:Ub381.

I syfte att förbättra undervisningen i religionskunskap begärs i motion 1987/88:Ub338 (m) yrkande 2 förslag om skärpta förkunskapskrav för lärare i ämnet religionskunskap. I samma motion (yrkande 3) och i motionerna 1987/88:Ub342 (fp) delvis, 1987/88:Ub210 (m) yrkande 2 samt 1987/88:Ub385 (fp) yrkande 2 tas *utbildningen av och fortbildningen för lärare i religionskunskap* upp.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Utöver kraven på allmän behörighet till högskolestudier (jfr prop. 1987/88:109 om urval m.m. till högskoleutbildning, UbU 1987/88:32, rskr. 1987/88:330) krävs särskild behörighet till den nya grundskollärlinjen motsvarande treårig gymnasieutbildning i bl.a. ämnena svenska och engelska. I

förhållande till tidigare uppställda förkunskapskrav för lärarutbildning är detta en skärpning. Beträffande den grundläggande utbildningen i den nya lärarutbildningen för lärare för årskurserna 4—9 med specialisering i samhällsorienterande ämnen anges i utbildningsplanen att poängramen för de ingående ämnena bör sättas så att inget ämne understiger 20 poäng (Utbildningsplan för grundskollärlinjen, UHÄ 1988-05-31 reg. nr. 411-1489-87). Vidare skall den valfria fördjupningen i två av ämnena omfatta sammanlagt ca 40 poäng, så att den blivande läraren har bedrivit studier motsvarande 40 poäng i vardera ämnet.

Under föregående riksmöte har riksdagen fattat beslut om angelägna fortbildningsbehov i anslutning till genomförandet av den nya lärarutbildningen (prop. 1987/88:100 bil. 10, UbU 1987/88:12, rskr. 1987/88:203). Fortbildning för att höja den allmänna lärarkompetensen med bl.a. studier i ytterligare ämnen har där fått en hög prioritet. Utskottet vill även erinra om riksdagens beslut om bidrag till fortbildning motsvarande 50 milj.kr. per år under en tioårsperiod fr.o.m. budgetåret 1989/90 (prop. 1987/88:100 bil. 10, UbU 1987/88:12, rskr. 1987/88:203).

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub210 yrkande 2, 1987/88:Ub338 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub342 delvis och 1987/88:Ub385 yrkande 2.

För att förbättra undervisningen i ämnet religionskunskap föreslås i motionerna 1987/88:Ub301 (m) och 1987/88:Ub342 (fp) delvis att en översyn görs av *läromedlen* i detta ämne. I motion 1987/88:Ub385 (fp) yrkande 3 begärs att SÖ skall utforma ett kompletterande material som hjälp vid undervisning i ämnet religionskunskap.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

En kartläggning av läromedelssituationen i skolan har nyligen gjorts på uppdrag av regeringen (prop. 1987/88:100, bil 10 s. 14-16). Resultatet av den s.k. läromedelsöversynen har redovisats i tre rapporter (Ds 1988:22—24). Med utgångspunkt i denna undersökning avser regeringen enligt proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning att vidta åtgärder i syfte att förbättra läromedelssituationen i grundskolan.

Frågan om ett kommentarmaterial för ämnet religionskunskap bör enligt utskottets uppfattning avgöras av SÖ. Som utskottet tidigare anfört kommer undervisningen i ämnet religionskunskap att granskas även under innevarande läsår av ett antal länskolnämnder. Utskottet utgår från att SÖ kommer att vidta åtgärder när det gäller kommentarmaterial, om det visar sig att lärare och skolläda har behov av råd i ämnesmässiga och metodiska frågor i ämnet religionskunskap.

Mot denna bakgrund finner utskottet ingen anledning att föreslå riksdagen att vidta någon särskild åtgärd i vad gäller läromedelsfrågan, varför motionerna 1987/88:Ub301, 1987/88:Ub342 delvis och 1987/88:Ub385 yrkande 3 avstyrks.

Vissa andra ämnen

I motion 1987/88:Ub283 (fp) framförs vissa förslag om skolans utbildning i *kost- och konsumentkunskap*. Enligt motionären bör undervisning i hem-

kunskap i grundskolan inriktas mera på matlagning (yrkande 1). Vidare föreslås att en ny form av lanthushållsskola — konsumentskolan — bör införas i skolsystemet (yrkande 2).

Utskottet behandlade liknande yrkanden vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:7, s. 3 f). Därvid anförde utskottet bl.a. följande.

Utskottet vill här erinra om att många föräldrar med barn i skolåldern numera yrkesarbetar båda. Som en följd härav erbjuds därför inte alltid möjligheter för barnen att lära sig elementär matlagning i hemmet. Som utskottet ser det kräver denna ändrade familjesituation uppmärksamhet när undervisningen i hemkunskap skall granskas. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om andra delar av ämnet hemkunskap. Eleverna skall enligt läroplanen även få kunskap om hushållsekonomi, skötsel av hem m.m. Detta är viktigt för att ge eleverna en grund för sin fortsatta utveckling.

Utskottet vill erinra om att ämnet hemkunskap varit föremål för granskning av vissa länskolnämnder under läsåret 1987/88 inom ramen för SÖ:s nationella utvärderingsprogram. Enligt vad utskottet inhämtat kommer SÖ att avge en rapport till regeringen i december månad 1988 på grundval av de resultat som länskolnämnderna rapporterat till SÖ under hösten 1988.

Beträffande gymnasieskolan ingår ämnena kostkunskap och konsumentkunskap på den tvååriga konsumtionslinjen (Ko-linjen, konsumentekonomisk gren). Matlagning upptar en stor del av ämnet kostkunskap enligt kursplanen. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att Ko-linjen och vissa andra ej direkt yrkesinriktade linjer för närvarande utreds inom regeringkansliet (dir. 1988:30). Utredningsarbetet skall vara slutfört den 1 mars 1989. Vidare har riksdagen fattat beslut (prop. 1987/88:102, UbU 1987/88:31, rskr. 1987/88:366) om försöksverksamhet och utvecklingsarbete i vad avser gymnasieskolans yrkesutbildning. Regeringen har även gett SÖ i uppdrag att senast den 1 mars 1989 framlägga ett förslag till ny studievägsstruktur för yrkesutbildningen i gymnasieskolan. I detta uppdrag kommer särskilt de grundskoleanknutna studievägarna med yrkesinriktning, till vilka de i motionen berörda kurserna på det konsumentekonomiska området hör, att behandlas.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub283.

I motion 1987/88:Ub261 (c) om *undervisning i hushållsberedskap* föreslås att SÖ i samarbete med Sveriges civilförsvarsförbund bör få i uppdrag att utarbeta lämpligt material för detta ämnesområde.

Utskottet vill med anledning av motionen påpeka att frågor om vårt lands försörjning i kris- och krigssituationer behandlas i de samhällsorienterande ämnena på grundskolans högstadium — förutom att de kan belysas särskilt i t.ex. ett lokalt tillvalsämne. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att det här aktuella ämnesområdet (beredskapslagring av livsmedel o.d.) bör anknytas till lokala förhållanden finner utskottet ingen anledning att SÖ får i uppdrag att centralt utarbeta undervisningsmaterial för en sådan undervisning. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub261.

Den konsumentekonomiska utbildningen vid lanthushållsskolorna lovordas i motion 1987/88:Ub296 (c). Motionärerna anför dock att intresset för denna utbildning är svagt. Därför bör en *utökad information ges om den konsumentekonomiska utbildningen vid lanthushållsskolorna* i samband med elevernas studieval (yrkande 1).

Utskottet vill med anledning av motionen anförda att studie- och yrkesvalsorienteringen (syo) i såväl grundskolan som gymnasieskolan är omfattande. Syftet med syo är att ge eleverna förberedelser för framtida yrkesval och kunskaper om arbetslivet. Syon är en del av skolans undervisningsprogram. Utskottet utgår från att eleverna i grundskolan får den allsidiga information om de gymnasiala studievägarna som de har rätt till enligt läroplan för grundskolan (Lgr 80). Med hänvisning härtil bör riksdagen inte göra ett särskilt uttalande i denna fråga, varför motion 1987/88:Ub296 yrkande 1 avstyrks.

I motion 1987/88:Ub243 (fp) tas *ämnet barnkunskap* upp. Enligt motionärerna vill eleverna i grundskolan gärna diskutera sina egna livsvillkor och få dem belysta i skolan. Det skulle kunna betyda mycket för elevernas mötnadsutveckling om de fick tillfälle att i ett nytt ämnesområde — människokunskap — diskutera existentiella frågor. Det finns därför enligt motionärerna anledning att närmare utreda hur dessa frågor skulle kunna behandlas på ett samlat sätt i skolans undervisning.

Utskottet vill med anledning av motionen anförda följande.

Utskottet finner det angeläget att de frågor som aktualiseras i motionen blir belysta i grundskolans undervisning. Som utskottet tidigare påpekat granskar läns skolnämnderna ett antal ämnen inom ramen för sin aktiva tillsyn och SÖ:s nationella utvärdering. Enligt vad utskottet erfarit har ämnet barnkunskap granskats under läsåret 1987/88. SÖ kommer före innevarande års slut att på grundval av nämndernas iakttagelser avgå en slutrapport till regeringen. Mot denna bakgrund finner utskottet att riksdagen inte nu bör göra ett uttalande i den här aktuella frågan, varför motion 1987/88:Ub243 avstyrks.

Finlandssvenska barns möjligheter till undervisning i finska tas upp i motion 1987/88:Ub382 (s). Motionären föreslår att de finlandssvenska barnen skall få delta i den hemspråksundervisning i finska som ges i kommunerna utan att kravet på att hemspråket skall utgöra dagligt umgängesspråk i hemmet för eleven skall vara uppfyllt.

Utskottet vill erinra om att principerna för rätten till hemspråksundervisning behandlades av riksdagen vid riksmötet 1984/85 (prop. 1984/85:100 bil. 10, UbU 1984/85:12, rskr. 1984/85:149). Utskottet vill hänvisa till förordningen (SÖ-FS 1987:72) med föreskrifter om elevers rätt till hemspråksundervisning i grundskolan och i gymnasieskolan. I denna uppställs två villkor, nämligen dels att minst en av elevens föräldrar (vårdnadshavare) har ett annat språk än svenska som sitt modersmål och använder det språket i sitt dagliga umgänge med eleven, dels att eleven har etablerade kunskaper i hemspråket. Reglerna för elevers rätt till hemspråksundervisning återfinns i grundskoleförordningen 5 kap. 4—12 §§ resp. gymnasieförordningen 10 kap. 40—46 §§.

Utskottet finner ingen anledning att föreslå riksdagen att nu ändra bestämmelserna för rätten till hemspråksundervisning, varför utskottet avstyrker motion 1987/88:Ub382.

I motion 1987/88:Ub402 (c) yrkande 1 begärs lagförslag angående skyldighet för kommuner att inrätta en *finskspråkig utbildningslinje inom grundskolan eller finskspråkig skola*, om andelen finskspråkiga invånare i kommunen är lägst 5 % eller om antalet finskspråkiga barn uppgår till minst 200 i åldrarna upp till 16 år.

Utskottet vill först betona att målet för hemspråksundervisningen i Sverige är aktiv tvåspråkighet (jfr prop. 1984/85:100 bil 10, UbU 1984/85:12 s. 7f, rskr. 1984/85:149). Vidare vill utskottet peka på kommunernas möjlighet att fr.o.m. läsåret 1986/87 anordna hemspråksklasser och sammansatta klasser på grundskolans låg- och mellanstadier med tillämpning av ramtimplaner. SÖ har fått regeringens uppdrag att utvärdera ramtimplanerna och skall senast den 1 september 1989 avge en första rapport. I vissa kommuner förekommer dessutom pedagogiskt utvecklingsarbete för finskspråkiga elever (jfr SÖ-FS 1986:7). Intresset för sådan utvecklingsverksamhet för finskspråkiga elever har successivt ökat.

Enligt utskottets uppfattning finns det mot denna bakgrund goda möjligheter för kommunerna att anordna finskspråkig undervisning med hänsyn till lokala förutsättningar i vad gäller elevunderlag m.m. En författningsmässig reglering av skyldigheten att anordna finskspråkig undervisning i enlighet med motionsyrkandet är därför inte nödvändig och skulle enligt utskottets uppfattning kunna ge ett totalt sett sämre resultat i jämförelse med den verksamhet som nu gällande bestämmelser beträffande hemspråksklasser och sammansatta klasser samt det här nämnda utvecklingsarbetet för finskspråkiga elever ger utrymme för. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub402 yrkande 1.

I motion 1987/88:Ub402 (c) yrkande 2 begärs förslag om förstärkning av *finska språkets ställning i gymnasieskolan och högskolan*. Motionären anser att i regioner med kommuner, som har en stor andel finskspråkiga elever, bör finskspråkig gymnasieutbildning inrättas. Vidare bör det i alla yrkesinriktade svenskspråkiga studievägar i gymnasieskolan finnas ett tillvalsalternativ för finskspråkiga elever. Tillvalet skall inriktas på yrkesterminologi på finska. Slutligen föreslås att institutioner för finskspråkiga vid universitet och högskolor utvecklas.

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande.

Finska kan studeras som B-språk och C-språk på gymnasieskolans tre- och fyraåriga linjer och som tillvalsämne (B-språk och C-språk) på de tvååriga yrkesinriktade linjerna. Försöksverksamhet med finskspråkiga linjer i gymnasieskolan har pågått sedan läsåret 1977/78 i Stockholms kommun. Såväl teoretiska som yrkesinriktade linjer kan väljas. Regeringen har gett SÖ i uppdrag att senast den 1 september 1989 utvärdera hela försöksverksamheten. Institutionen för internationell pedagogik vid Stockholms universitet har fått SÖ:s uppdrag att genomföra utvärderingen.

Vad gäller finska språket i högskolan kommer universitets- och högskole-

ämbetet (UHÄ), enligt vad utskottet inhämtat, att under hösten 1988 rapportera ett regeringsuppdrag beträffande antagning av tvåspråkiga studerande i utbildning för personal i socialtjänsten. Vidare vill utskottet erinra om den nya lärarutbildningen, som ger möjlighet för finsktalande studerande att välja en inriktning med finska som hemspråk (lärare för årskurserna 1—7) och finska som hemspråk i kombination med svenska (lärare för årskurserna 4—9). Slutligen har utskottet fått veta att högskolan i Sundsvall—Härnösand kommer att erbjuda en kurs (10 poäng) med distansstudier i finsk kultur under våren 1989.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att motionsyrkandet i stort är tillgodosett, varför motion 1987/88:Ub402 yrkande 2 avstyrks.

I motionerna 1987/88:Ub806 (m) yrkande 3 och 1987/88:Ub291 (m) tas vissa frågor upp om *ämnet svenska i grundskolan*. I den förstnämnda motionen anføres att kraven på korrekt behandling av språket måste betonas i kursplanen för ämnet svenska och att litteraturstudierna bör få större utrymme. I motion 1987/88:Ub291 hänvisas till ett av SÖ utarbetat förslag till ny kursplan i svenska, i vilket huvudmomentet Språken i de nordiska länderna i nu gällande kursplan inte behållits som eget huvudmoment. Motionären finner detta oacceptabelt och föreslår att riksdagen skall göra ett uttalande att alla elever i grundskolan skall få en elementär undervisning i danska och norska.

Utskottet vill erinra om att regeringen i september 1988 fattat beslut om ny kursplan i svenska (SÖ, Läroplaner 1988:99). Den nya kursplanen skall tillämpas fr.o.m. läsåret 1989/90 men får tillämpas fr.o.m. läsåret 1988/89 som alternativ till den nu gällande kursplanen.

I ämnets målbeskrivning anges följande i vad avser språket och litteraturstudiet:

När eleverna lämnar grundskolan skall de ha en sådan språklig säkerhet att de kan uttrycka sig tydligt och med respekt för människors värde i de många olika språksituationer de ställs inför i familj, kamratliv, föreningsliv, arbetsliv och fortsatt utbildning. De skall ha lagt en god grund för en livslång utveckling av läsförmågan och kunna läsa så bra, att de kan skaffa sig information, upplevelser och kunskaper genom uppslagsböcker, tidningar och tidskrifter, fackböcker och skönlitteratur. Deras skrivförmåga skall fungera som ett medel för minne och tänkande, för kontakt och påverkan.

Skönlitteraturen skall särskilt uppmärksammas. I litteraturen möter eleverna verkligheten så som andra människor upplever och tolkar den. Möten med litteraturen kan ge eleverna upplevelser av skönhet, humor och spänning och lust att själva experimentera med språk och stil när de skriver. Litteraturen stimulerar fantasin och lusten att berätta, göra bilder, leka och dramatisera. Av dessa skäl skall eleverna ofta läsa, lyssna till, samtala om och arbeta vidare med skönlitteratur. De skall bli väl förtrogna med böcker, författare och bibliotek och vänja sig vid att låna och läsa skönlitteratur. Eleverna skall genom skolåren bygga upp kunskaper om språket och dess betydelse för människan och samhället. De skall i efterhand lära sig förstå och kunna använda det offentliga språket — — —

Huvudmomentet Språken i de nordiska länderna har bibehållits i den nya kursplanen. Detta huvudmoment skall behandlas på samtliga grundskolans stadier. Danska och norska utgör tyngdpunkterna i denna undervisning.

Med hänvisning till att det i den nya kursplanen i svenska för grundskolan läggs stor vikt vid språket, språkutvecklingen och läsning av skönlitteratur samt att de nordiska språken även i fortsättningen kommer att studeras, finner utskottet att båda yrkandena är tillgodosedda, varför motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 3 och 1987/88:Ub291 avstyrks.

Enligt motion 1987/88:Ub270 (c) bör *de humanistiska och estetiska ämnena ges företräde i skolan framför satsningen på datorer*. Motionären anser att det finns anledning att skynda långsamt med datoriseringen och att det inte är rätt att ta resurser från viktiga områden i skolan för att göra dyra datorsatsningar.

Utskottet vill erinra om riksdagens beslut om ett flertal åtgärder för att utveckla skolans dataundervisning vid föregående riksmöte (jfr prop. 1987/88:100 bil. 10, UbU 1987/88:14 (1, 5, 6), rskr. 1987/88:304, UbU 1987/88:18 (5), rskr. 1987/88:242, UbU 1987/88:16, rskr. 1987/88:367 och UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:366). Dessa beslut har bl.a. berört frågor om datorn som pedagogiskt hjälpmedel, pedagogisk ledningsförstärkning för datafrågor samt investeringar i datorutrustning och programvara för skolan. Samtliga skolformer inom det allmänna skolväsendet har fått någon del av dessa satsningar på dataområdet från statens sida. Regeringens förslag till åtgärder har grundats på det handlingsprogram för datautbildningen som en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet tagit fram och som redovisats i promemorian (Ds U 1986:10) Handlingsprogram för datautbildningen i skolan, vuxenutbildning och lärarutbildning. I 1988 års budgetproposition (bil. 10 s. 56 f) ges en allmän motivering till förslagen:

Alla människor behöver grundläggande kunskaper om datorer så att datateknikens möjligheter kan utnyttjas på bästa sätt och dess risker kan undvikas. Kunskaper om datorer liksom datorers möjligheter och begränsningar är ett villkor för medborgerligt inflytande över datateknikens utbredning och användning.

Om alla elever skall kunna nå framgång i skolan, och om skolan skall kunna ge alla en god förberedelse för ett aktivt deltagande i samhällslivet är det viktigt att även elever med särskilda behov — elever som har svårigheter att tillägna sig kunskap och elever med funktionshinder — ges möjligheter att bli förtrogna med en ny teknik och dess möjligheter och konsekvenser för individ och samhälle.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte ändra sitt tidigare ställningstagande när det gäller dataundervisningen i skolan. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub270.

Frågan om *maskinskrivning i grundskolan* tas upp i motion 1987/88:Ub285 (fp). I yrkande 1 föreslås att maskinskrivning skall ha ett bestämt timtal på grundskolans timplan. Motionärerna anser att skrivmaskinen bör betraktas som en dator. Det är därför nödvändigt med obligatorisk undervisning i maskinskrivning med hänsyn till dataundervisningen, som förutsätter att eleverna kan hantera ett tangentbord. Vidare föreslås att SÖ bör utarbeta ett servicematerial i maskinskrivning (yrkande 2).

Utskottet vill beträffande yrkande 1 hänvisa till sin behandling av frågan om maskinskrivning i grundskolan vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:2

s. 12). Enligt utskottets mening har sedan dess inte inträffat något som föranleder ändrad bedömning från utskottets sida till ifrågasvarande yrkande. Beträffande yrkande 2 har utskottet inhämtat att SÖ håller på att utarbeta ett servicematerial för maskinskrivning i grundskolan. Träningen i maskinskrivning kommer att bli mer inriktad mot terminal- och datoranvändning. Materialet beräknas vara klart under läsåret 1988/89. Yrkandet i motionen bör därför vara tillgodosett.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub285.

Övriga frågor

I motion 1987/88:Ub252 (fp) anføres att skolan har ett särskilt ansvar för barnens och ungdomarnas trafikfostran. Motionärerna föreslår dels att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till en konkretisering av målen för *trafikantutbildningen* i skolan (yrkande 1), dels att riksdagen skall begära hos regeringen att SÖ får i uppdrag att verka för att varje elev, oberoende av rektorsområde, får ta del av en kontinuerlig trafiksäkerhetsundervisning, som syftar till att öka elevens förmåga att klara sig i trafiken (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionen redovisa följande.

Regeringen har den 9 juni 1988 uppdragit åt SÖ att i samråd med trafiksäkerhetsverket göra en översyn av handledningen Skolan och trafiken. Utskottet har inhämtat att SÖ kommer att ge ut ett servicematerial om barns cykelsäkerhet under hösten 1988. En samrådsgrupp (TRUSK) har vidare bildats med företrädare för SÖ, socialstyrelsen, trafiksäkerhetsverket, statens väg- och trafikinstitut, rikspolisstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Riksförbundet Hem och Skola samt utbildningsradion. TRUSK har som syfte att bl.a. initiera utvecklingsarbeten på central och regional nivå för att förbättra barns och ungdomars trafiksäkerhet och att stimulera och stödja utvecklingsarbete på lokal nivå inom detta område.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub252.

Kooperationen som idé och verksamhet behandlas i motion 1987/88:Ub343 (s). Motionärerna anför att *behovet av utbildning i kooperativ verksamhet* är stort. Material som underlag för lärarnas undervisning om Kooperationen bör tas fram.

Liknande yrkanden behandlades av utskottet vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:3 s. 4 f och UbU 1986/87:14 s. 34). Utskottet avstyrkte ifrågasvarande yrkanden och pekade därvid på att Kooperationen som företagsform behandlas såväl i de samhällsorienterande ämnena i grundskolan och gymnasieskolan som i gymnasieskolans och högskolans ekonomiska utbildningsvägar. Utskottet har vidare inhämtat att både den producentkooperativa och den konsumentkooperativa rörelsen ger ut ett omfattande undervisningsmaterial för olika stadier i skolan.

Mot denna bakgrund bör riksdagen enligt utskottets uppfattning inte göra något uttalande i frågan, varför motion 1987/88:Ub343 avstyrks.

I motion 1987/88:Ub396 (m) begärs att SÖ får i uppdrag att utfärda *nya anvisningar för skrivstilen i skolan*. Motionären anför, med hänvisning till en av SÖ gjord undersökning bland lärare, att eleverna i grundskolan har haft svårt att klara av den s.k. SÖ-stilen. Avsaknaden av öglor och bristen på sammanbindningar mellan bokstäverna har lett till dålig skrivrytm hos eleverna. Då lärarna på lågstadiet numera själva får bestämma vilken skrivstil som skall läras ut, kommer enligt motionären vissa elever även i framtiden att få lära sig SÖ-stilen. En återgång bör ske till den gamla handstilen med öglor och sammanbindningar. Eleverna bör dock även få lära sig läsa textbokstäver redan i årskurs I.

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande.

Undervisningen i handskrivning har fram till år 1972 baserats på en mångfald skrivkurser med olika förskriftstyper. Någon enhetlig skrivstil har således inte förekommit. Efter en del undersökningar och viss försöksverksamhet fattade SÖ år 1972 beslut om att en viss bestämd stil skulle gälla som förebild i alla skolor, den s.k. SÖ-stilen. Tanken med en enhetlig förskrift i landet var att man ville göra det enklare för elever som flyttade mellan olika skolor. Valet av förskrift, den enkla och rena kursiven, motiverades av att man ville ge svenska skolbarn en internationellt gångbar stil. Under tio år var den nya stilen obligatorisk. År 1985 upphörde den anvisning att gälla som ålade skolorna att lära ut SÖ-stilen.

Utskottet har fått veta att SÖ kommer att ge ut ett kommentarmaterial om handskrivning under hösten 1988. SÖ:s råd till skolorna kommer att vara att ambitionsnivån, när det gäller undervisningen i handskrivning, bör slås fast i skolans arbetsplan och att alla lärare skall ha ett gemensamt ansvar för undervisningens genomförande.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att motionsyrkandet i stort är tillgodosett, varför riksdagen bör avslå motion 1987/88:Ub396.

Frågan om att införa en *timme till förfogande (TTF) i grundskolan* bör utredas enligt motion 1987/88:Ub202 (m). Skälet till att en sådan tidsresurs bör finnas är att olika aktiviteter avbryter undervisningen i hela grundskolan. Det kan, enligt motionären, vara såväl planerade som oplanerade aktiviteter, som var för sig kan vara angelägna men som tar undervisningstid i anspråk.

Vid föregående riksmöte behandlade utskottet ett motionsyrkande om att införa en timme till förfogande i grundskolan (UbU 1987/88:3, s. 13). Utskottet avstyrkte förslaget bl.a. med hänsyn till svårigheten att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av en sådan anordning i grundskolan. Då en begäran om utredning i samma fråga framställs, vill utskottet erinra om SÖ:s och länskolnämndernas granskning av vissa ämnen och vissa delar av skolans verksamhet under läsåret 1987/88 inom ramen för SÖ:s nationella utvärdering. Ett område som därvid har granskats är tidsanvändningen i såväl grundskolan som gymnasieskolan. SÖ kommer före 1988 års slut att till regeringen avge en rapport om skolmyndigheternas granskningsverksamhet.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottets mening ingen anledning att riksdagen nu gör ett uttalande i frågan, varför utskottet avstyrker motion 1987/88:Ub202.

I motion 1987/88:Ub246 (fp) yrkande 3 behandlas *hemuppgifternas roll* i det totala skolarbetet. Enligt motionärerna bör hemuppgifter vara ett självklart inslag i skolstudierna, eftersom eleverna härigenom lär sig arbeta självständigt och planera sitt arbete. Det anses också önskvärt att skolan kan ställa upp med "läxhjälp" för dem som behöver sådan.

Utskottet vill först erinra om vad som anförs i läroplan för grundskolan (Lgr 80 s. 50) om hemuppgifter. De utgör en del av skolans arbetssätt. Att lära eleverna att ta ansvar för en uppgift, avpassad efter deras individuella förmåga, är en väsentlig del av den karaktärsdanning som skolan skall ge. Om elever av särskilda skäl inte kan utföra en given uppgift i hemmet bör det enligt Lgr 80 ingå som en naturlig del i skolans planering att i olika former hjälpa dem att fullgöra uppgifterna i skolan.

SÖ har den 9 september 1980 på regeringens uppdrag fastställt föreskrifter och anvisningar beträffande hemuppgifterna. Därvid stryks under att hemuppgifterna bör anpassas till de enskilda elevernas förutsättningar. Elever måste kunna få arbeta mot gemensamt uppställda mål på olika sätt och på olika tid. Genom att också arbeta hemma får eleverna möjlighet att använda så lång tid de behöver. De elever som arbetar långsamt får dock enligt SÖ inte rutinmässigt ges i uppgift att göra färdigt den del av dagens arbete som de inte hunnit med i skolan för att därigenom hålla jämna steg med kamrater som arbetar snabbare. Speciell uppmärksamhet skall ägnas de elever som har svårigheter av olika slag. Skolan bör t.ex. samråda och samplanera med föräldrar till barn med handikapp om deras arbetsituation.

Frågor om läxhjälp i skolan till dem som behöver det måste få avgöras på det lokala planet. Det är självfallet angeläget att hjälp av detta slag ges.

Då yrkandet med det anförda får anses vara i stort tillgodosett, avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub246 i denna del.

I motion 1987/88:Ub801 (c) anförs att en övergripande helhetssyn saknas på skolans område. Alltför många utbildningspolitiska beslut har fattats utan att man försökt se sambandet med andra redan fattade eller väntade beslut. Detta har lett till att utbildningspolitiken har kommit att framstå som onödigt ryckig och ofta kortsiktig. Mot denna bakgrund bör riksdagen enligt motionen (yrkande 7) som sin mening ge regeringen till känna att *en övergripande utbildningspolitisk utredning* (U 90) tillsätts med uppgift att lägga fast de utbildningspolitiska målen för 1990-talet och med utblickar över sekelskiftet. Utgångspunkten för utredningsarbetet bör enligt motionen vara utbildningens växande betydelse för såväl den enskilda individen som för samhället som helhet. Kvalitetsfrågan bör sättas i centrum, och utbildningsområdet måste undantas från besparingar och i stället ges ökade resurser.

Utskottet behandlade samma yrkande vid riksmötet 1986/87 (UbU

1986/87:12 s. 6 f). Utskottet erinrade därvid om ett antal viktiga beslut som riksdagen fattat i vad gäller grundskolans planering, gymnasieskolans utveckling och det utredningsarbete som föregått dessa beslut. Med hänvisning till detta och den då nyligen tillsatta parlamentariska beredningen (dir. 1987:16) om ansvarsfördelning och styrning på skolans område avstyrkte utskottet ifrågavarande yrkande.

Utskottet hänvisar till årets budgetproposition (1987/88:100 bil. 10 s. 24 f), där föredragande statsrådet redovisar det försöks- och utvecklingsarbete samt de utredningar och översyner som skall ligga till grund för en ny läroplan för gymnasieskolan — för såväl de teoretiska som de yrkesinriktade studievägarna. Utskottet vill vidare erinra om att riksdagen under föregående riksmöte fattat beslut (prop. 1987/88:102, UbU 1987/88:31, rskr. 1987/88:366) om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan, och att riksdagen under innevarande riksmöte kommer att ta ställning till regeringens proposition (1988/89:4) om skolans utveckling och styrning.

Mot denna bakgrund finner utskottet det inte påkallat att riksdagen nu gör något särskilt uttalande i denna fråga, varför riksdagen bör avslå motion 1987/88:Ub801 yrkande 7.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bildspråket i skolan*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub209 och 1987/88:Ub390 yrkandena 1—3,

2. beträffande *inslag av praktiska och estetiska ämnen i undervisningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub230 yrkande 7,

3. beträffande *ämnet religionskunskap i grundskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub230 yrkande 6, 1987/88:Ub235 och 1987/88:Ub385 yrkande 1,

4. beträffande *den kristna etiken i skolans undervisning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub210 yrkande 1, 1987/88:Ub225, 1987/88:Ub230 yrkande 1, 1987/88:Ub338 yrkande 1 och 1987/88:Ub381,

5. beträffande *utbildning och fortbildning för lärare i religionskunskap*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub210 yrkande 2, 1987/88:Ub338 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub342 delvis och 1987/88:Ub385 yrkande 2,

6. beträffande *läromedel i religionskunskap*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub301, 1987/88:Ub342 delvis och 1987/88:Ub385 yrkande 3,

7. beträffande *kost- och konsumentkunskap*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub283 yrkandena 1 och 2,

8. beträffande *undervisningsmaterial i hushållsberedskap*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub261,

9. beträffande *utökad information om utbildning vid lanthushålls-*

skolor

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub296 yrkande 1,

10. beträffande *ämnet barnkunskap*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub243,

11. beträffande *finlandssvenska barns möjligheter till undervisning i finska*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub382,

12. beträffande *finskspråkig utbildningslinje inom grundskolan m.m.*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub402 yrkande 1,

13. beträffande *finska språkets ställning i gymnasieskolan och högskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub402 yrkande 2,

14. beträffande *ämnet svenska i grundskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub291 och 1987/88:Ub806 yrkande 3,

15. beträffande *de humanistiska och estetiska ämnenas företrädare framför skolans datorisering*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub270,

16. beträffande *maskinskrivning i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub285 yrkandena 1 och 2,

17. beträffande *trafikantutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub252 yrkandena 1 och 2,

18. beträffande *behovet av utbildning i kooperativ verksamhet*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub343,

19. beträffande *nya anvisningar för skrivstilen i skolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub396,

20. beträffande *timme till förfogande (TTF) i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub202,

21. beträffande *hemuppgifternas roll*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub246 yrkande 3,

22. beträffande *behovet av en övergripande utbildningspolitisk utredning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub801 yrkande 7.

Stockholm den 15 november 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson (c), Eva Goës (mp), Mari-ta Bengtsson (s), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ulf Melin (m) och Ylva Johans-son (vpk).

1. De humanistiska och estetiska ämnenas företrädare framför skolans datorisering (mom. 15)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 1987/88:Ub270" bort ha följande lydelse:

De humanistiska och estetiska ämnena bör ges företräde i skolan framför satsningen på datorer. Det finns anledning att skynda långsamt med datoriseringen. Nyheter på datorområdet kommer slag i slag. Specialiseringen borde vänta till gymnasiet. Utbildningen får inte enbart bli teknikinriktad. Våra framtida tekniker, ekonomer m.fl. behöver en allsidig utbildning, där de kreativa ämnena har en viktig plats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *de humanistiska och estetiska ämnenas företrädare framför skolans datorisering*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub270 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. Hemuppgifternas roll (mom. 21)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Carl-Johan Wilson (fp) och Ulf Melin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Frågor om" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Uppgifter i den allmänna debatten tyder på att läxor på sina håll kommit att användas mycket litet i skolarbetet. Utskottet finner det därför angeläget att statsmakterna klargör att läxor bör vara en självklar del av skolarbetet. Det bör också framhållas att det är angeläget att skolorna ger läxhjälp till de elever som behöver sådan hjälp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *hemuppgifternas roll*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub246 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

3. Behovet av en övergripande utbildningspolitisk utredning (mom. 22)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 17 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har under 1980-talet fattat ett flertal viktiga beslut för såväl

grundskolan som gymnasieskolan. Enligt utskottets uppfattning har det dock saknats en övergripande helhetssyn i utbildningspolitiken. Utbildningsfrågorna har inte satts in i ett större ekonomiskt och regionalpolitiskt sammanhang.

Perioden fram till sekelskiftet kommer att kännetecknas av kraftigt minskande ungdomskullar, som särskilt kommer att påverka gymnasieskolans planering. Den demografiska utvecklingen kommer även att visa stora regionala skillnader. Men även inom ett län kan skillnaderna vara stora mellan expansiva kommuner och glesbygdskommuner. För såväl grundskolan som gymnasieskolan kommer principen om en likvärdig utbildningsstandard att kräva särskilda insatser. Då tillgången till utbildning är av stor betydelse för en kommuns eller en regions utveckling, bör utbildningsfrågorna behandlas i ett större regionalpolitiskt sammanhang. Samtidigt måste kommunerna ges större frihet att använda tillgängliga resurser i skolan. Enligt utskottets uppfattning bör därför ett nytt statsbidragssystem för grundskolan utarbetas i ett sådant syfte.

Mot denna bakgrund finner utskottet att det finns behov av en övergripande utbildningspolitisk utredning. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. *beträffande behovet av en övergripande utbildningspolitisk utredning*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

Särskilt yttrande

Ämnet svenska i grundskolan (mom. 14)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anför:

Vi förutsätter att den nya kursplanen i svenska leder till en förstärkning av undervisningen i ämnet svenska i enlighet med vad som anförs i vår motion 1987/88:Ub806 yrkande 3.